

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚA — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICA — FINANȚE

DIRECTOR: D. ALEXANDRESCO

PRIM-REDACTOR: I. N. CESĂRESCU

ABONAMENTUL

pe an 30 lei; 6 luni 16 lei; 3 luni 8 lei

Studentii plătesc pe jumătate

Strălnăitatea: 40 lei pe an, 20 pe 6 luni

A P A R E

de două ori pe săptămână sub redacțiunea unui comitet

Abonamentele se plătesc tot-d'a-una înainte

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

BUCURESCI

6, Splaiul Brâncoveanu Voevod, 6

Vis-à-vis de Palatul Justiției

S U M A R

Curtea de apel din Iași, s. I: *Estera Halfon și alți cu Iulius Wexler, poprire*, cu o observațiune de D. Alexandresco.

Curtea de apel din Galați, s. II: *M. Locmanian cu frații Rosanis*.

Tribunalul Ilfov, s. III: *Sevastița Janolescu cu Primăria Capitalei*.

Judecătoria Ocolului IV, București.

CURTEA DE APEL DIN IAȘI, Secția I

Audiența de la 21 Martie 1900

Președenția D-lui I. TH. BURADA, Prim-Președinte

Estera Halfon și alții cu Iulius Wexler (poprire).

Declinatoriul de competență.—Dacă hotărîrea asupra acestei excepții este o hotărîre preparatorie.—Dacă se poate apela separat.—(Art. 110, 159, 160, 316, 323, 325 și 335 Pr. civ.).

Apel.—Sentințe date de tribunale în materie comercială.—Termen de apel.—(Art. 904 Cod comercial).

Jurământ.—Formulă.—Dacă se poate modifica.—Jurământ *more judaico*.—Dacă se poate da și presta la Sinagogă.—(Art. 239, 240 și 241 Proc. civ.).

1. Hotărîrile date de tribunale asupra incidentelor de incompetență nu pot fi, în nici un caz, considerate ca hotărîri preparatorii, pentru că ele nu pregătesc întru nimic judecata fondului, nici nu sunt măsuri de instrucție a fondului, ci din contră, înlăturează cu totul judecata fondului procesului.

2. Hotărîrea dată asupra declinatoriului de competență se poate apela separat și Curtea judecă această cestiune, fără a evoca fondul procesului, și se poate apela chiar dacă fondul procesului nu ar fi susceptibil de apel.

3. Termenul de apel în contra sentințelor comerciale, date de tribunale contradictor, este de 30 zile din ziua pronunțării lor.

4. Forma jurământului se poate modifica de judecată dacă partea are o altă religie.

Ast-fel, dacă partea aparține religiei mosaice, i se poate da jurământ *more-judaico* spre a fi prestat afară din ședință, în sinagogă, și aceasta nu este un motiv de nulitate.

Curtea deliberând și

Având în vedere incidentul rădicat de reprezentantul intimatului Iulius Wexler, de a se declara de tardiv apelul făcut de Estera Halfon și Solomon Halfon contra jurn. tribun. Iași s. II, No. 5250, din 22 Oct. 1898, prin care s'a respins declinatorul de incompetență propus de soții Halfon, pentru motivul că este făcut peste termenul legal de 30 zile, cu toate că acel jurnal a fost dat în contradictoriu cu soții Halfon;

Având în vedere că șisul jurnal a fost atacat cu apel la 28 Decembre 1899, odată cu hotărîrea dată asupra fondului;

Având în vedere că reprezentantul soților Halfon susține că apelul este în termen de oare ce hotărîrile date asupra incompetenței se apelează o dată cu hotărîrile asupra fondului;

Considerând că, după art. 316 Pr. civ., în principiu, ori ce hotărîre pronunțată în prima instanță de tribunal asupra unui incident care tranșează un punct de drept contestat și asupra căruia tribunalul nu mai poate reveni, are un caracter definitiv și este supusă apelului în termenul util desipt de lege; aceasta reesă din termenii generali în care e conceput acest art. 316 și expresiunea generică *de causă* ce o întrebuițează acest text, — prin causă putându-se înțelege și incidentele ce se ivesc, ear nu numai de cât însuș fondul procesului; că la această regulă generală se aduce o singură excepție prin art. 323 Pr. civ., privitoare la hotărîrile preparatorii definite de art. 159 și care, după art. 160 Pr. civ., nu leagă pe judecători, dîcându-se că în contra hotărîrilor preparatorii nu se poate face apel separat, ci numai de o dată cu apelul hotărîreii date asupra fondului procesului; că hotărîrea dată asupra incidentului de incompetență nu poate nici într'un caz fi considerată ca o hotărîre preparatorie, pentru că ea nu pregătește întru nimic judecata fondului, nici nu e o măsură de instrucție a fondului, ci din contră, înlăturează cu totul judecata fondului procesului;

Că din art. 110 și 325 Pr. civ. rezultă învederat că excepțiunile declinatorii de competență se judecă somar mai înainte de ori ce hotărîre asupra acțiunei principale, și că hotărîrea dată asupra acestui declinator de competență se poate apela chiar dacă fondul procesului nu ar fi susceptibil de apel; și în fine art. 335 Pr. civ. prevede chiar că hotărîrea asupra cestiunei de incompe-

tință se poate apela separat și Curtea judecă această chestiune fără a evoca fondul procesului ;

Că din aceea că legiuitorul român n'a mai făcut distincțiunea dintre hotărârile preparatorii proprii și cele preparatorii interlocutorii din procedura franceză, care prejudecă întru cât-va judecata fondului, și le au pus pe aceeași linie, nu rezultă că și hotărârile date asupra excepțiunii declinatorului de incompetență ar putea în vre un cas fi caracterisate de hotăriri preparatorii. (In acest sens *Dreptul* No. 31/90, p. 241—249);

Că după art. 904 Cod. com., termenul de apel contra sentințelor trib. comercial, date în contradictor, este de 30 zile din ziua pronunțării lor ; orî, jurnalul No. 5250 fiind dat la 22 Oct. 1898 și apelat tocmai la 28 Decembrie 1899, adică peste 30 zile, apelul cată a fi respins ca tardiv ;

Pentru aceste motive, Curtea, în majoritate :

Admite incidentul, etc., Dl. Prim-președinte I. Th. Burada fiind de părere a se respinge incidentul pentru motivele ce se vor vedea în josul acestei hotăriri.

În privința jurământului *more-judaico* deferit de Wexler soșilor Halfon ;

Curtea deliberând și

Considerând că jurământul este un act în acelaș timp civil și religios, prin care acel care jură ia pe D-zeu martor despre adevărul și sinceritatea celor declarate, și-l invoacă ca pedepsitor al sperjurului ; deci, jurământul, ca act religios, are de esență invocațiunea lui D-zeu ca martor, invocațiune care pentru a lega ca atare pe acel care o face, trebuie fără nici o îndoială să fie făcută conform celor prescrise de cultul ce profesază ;

Considerând că legiuitorul plecând de la acest punct de vedere, hotărăște prin art. 241 Pr. civ. că forma jurământului să se poată modifica de judecată, dacă este cert că partea are o altă religie ;

Având în vedere că formele prevăzute de art. 238, 239 și 240 Pr. civ., pentru prestarea jurământului de către un creștin sunt eminentamente esențiale, ca unele ce tind a redeștepta în spiritul său sentimentul religios și a pune o mai mare stavilă sperjurului ;

Considerând că cerința unei bune justiții e de a se avea pentru toți justițiabili, orî care ar fi ritul lor, o pozițiune egal identică și asigurătoare înaintea legii ; și tocmai contrariul s'ar întâmpla dacă s'ar admite pentru cei de rituri necreștine favoarea de a fi dispensați de vre una din formele prevăzute de religie lor ;

Considerând că latitudinea acordată de legiuitor judecătorului prin art. 241 Pr. civ. nu numai că nu aduce nici o atingere libertății individuale, dar din contra este consacrară dispozițiilor art. 21 din Constituție și un omagiu adus libertății cultelor, legiuitorul nepresupunând vre o dată că vre un membru a societății ar putea să nu aibă nici o credință religioasă ;

Având în vedere că ambele părți litigante sunt de religie mosaică ; că jurământul ce s'a deferit de Wexler soșilor Halfon a fost *more-judaico* ;

Considerând că admitându-se cererea soșilor Halfon de a depune jurământul fără îndeplinirea formelor

prescrise de ritualul admis de religie lor, a fi a se înlătura voința legiuitorului exprimată prin art. 241 Pr. civ., de a se lăsa ca fie care să depună jurământul conform ritului său și s'ar crea o inegalitate între părțile litigante ;

Având în vedere că soșii Halfon se mărginesc pur și simplu a se opune la prestarea jurământului *more-judaico*, fără a arăta că aparțin vre unui rit prin care s'ar fi admis modificări ritualului admis până acum de religia mosaică, și pe care l'au urmat și l'urmează în tot-deauna Rabinii din România ;

Considerând că se susține că a se depune jurământul în sinagogă, în loc de a se depune în ședință publică, ar fi o înfrângere adusă art. din Procedura civilă, care ar atrage nulitatea acelui jurământ ;

Văzând că nu este nici un motiv de nulitate, întru cât legea neconsiderând ca un ce esențial aceasta, pentru validitatea jurământului, permite ca, în unele cazuri, jurământul să se presteze și afară din ședință ;

Pentru aceste motive, Curtea, în majoritate,

Decide ca jurământul să fie prestat de soșii Halfon *more-judaico*, d-l consilier M. B. Cantacuzen rămânând în minoritate, pentru motivele ce se vor vedea mai la vale.

(ss) I. Th. Burada, Eug. Donici, D. Sofian, M. B. Cantacuzen, T. Crivăț.

Opinie deosebită în privința declinatorului de competență.

În privința incidentului de tardivitate a apelului soșilor Halfon ;

Având în vedere că soșii Halfon au cerut ca tribunalul să 'și decline competența de a judeca afacerea pe motiv că dâșii domiciliază în București, și deci sunt justițiabili de Trib. de Ilfov ; că tribunalul prin jurnalul No. 5250 din 22 Oct. 1898 respingând acest incident, dâșii au făcut apel atât asupra acestui jurnal cât și asupra hotărârei date în fond deodată ;

Având în vedere că astăzi se susține de către intimatul Wexler că acest apel ar fi tardiv, în ceea ce privește declinatorul de competență, de oare ce apelul ar fi trebuit a se face în termen de 30 zile de la data jurnalului prin care s'a respins declinatorul de competență, afacerea fiind comercială ;

Având în vedere că prin art. 323 Pr. civ. se dispune că contra hotărârilor preparatorii nu se poate face apel de cât odată cu hotărârea asupra fondului ;

Considerând că prin hotăriri preparatorii trebuie a se înțelege acele hotăriri, pe care judecătorul este chemat a le da asupra diferitelor incidente ce se ivesc în cursul procesului și care sunt de natură saă a pune obstacol la judecarea imediată a fondului, saă a aduce o lumină asupra acelei judecăți ;

Considerând că orî ce distincțiuni între aceste diferite hotăriri, pentru a recunoaște în privința unora din ele dreptul de apel înainte de darea hotărârei asupra fondului, nu sunt bazate pe nici un text de lege, mai cu seamă că dacă comparăm art. 323 cu art. 451 din Pr. franceză, pe care legiuitorul nostru l'a avut în vedere, constatăm că, pe când legiuitorul francez, în citatul

text, prevede alte reguli pentru hotărârile preparatorii proprii zise și altele pentru acele *interlocutorii*, legiuitorul român ne mai făcând asemenea distincțiune, arată în de ajuns că a vroit să le înlăture cu totul ;

Considerând că intențiunea legiuitorului român de a nu face nici o deosebire între diferitele hotărâri preparatorii, mai reesă încă din compararea art. 323 Pr. civilă, cu art. 307 din Pr. genoveză, pe care de asemenea legiuitorul l'a avut în vedere la redactarea Codului de procedură civilă, în care se înlătură distincțiunea între hotărârile *preparatorii* și *interlocutorii*, ast-fel că, în privința lor, apelul nu se poate face de cât odată cu fondul ; legiuitorul genovez exceptează însă de la această regulă pe acele hotărâri care au admis o probă sau instrucțiune într'un caz în care legea o proibă. Această dispozițiune nefiind introdusă în legea română, este o dovadă și mai mult că nu s'a voit a se recunoaște în privința acestor hotărâri dreptul de apel separat de fond ;

Considerând de asemenea că, dacă comparăm art. 316 Pr. civ. cu art. 303 din Pr. genoveză, după care este tradus, vedem că, în acest articol, se spune că se va putea face apel contra tuturor hotărârilor date de tribunalele inferioare în casurile și asupra *incidentelor*, despre care ele nu pot decide de cât în prima instanță ; pe când în art. 316 român, cuvântul *incidente* este lăsat la o parte ; că din această împrejurare reesă încă și mai învederat intențiunea legiuitorului român de a nu face nici o distincțiune în privința diferitelor hotărâri preparatorii ;

Că ast-fel fiind, soții Halfon netrebuind și neputând face apel de cât odată cu fondul, suntem de părere a se decide că apelul nu este tardiv și, prin urmare, a se respinge incidentul.

(s) I. Th. Burada.

Osebilă părere în privința jurământului deferit soților Halfon

În vedere că jurământul litisdecisoriu este un mijloc de dovadă în justiție, deci un act judecătoresc, care trebuie să se îndeplinească în pretoriul justiției, sub controlul direct și exclusiv al judecătorului ; că caracterul religios al jurământului constă numai în invocarea lui Dumnezeu ca martor despre adevărul afirmațiunilor făcute înaintea justiției ; — Că această invocațiune trebuie să se facă după credința celui ce jură, și tot-deauna și numai înaintea justiției ; — Că libertatea de credință este garantată într'un mod absolut pentru fie-care individ neatârnat de vre-o regulamentare rezultând din diferitele culturi sau rituri religioase cunoscute ; — Că din punctul de vedere al dreptului, fie-care individ are deplină libertate de a da sau a nu da credință unor anumite precepte, de a recunoaște sau a nu recunoaște niște anumite forme admise de religie în care s'a născut și pe care o profesază ; Că de aci rezultă că forma religioasă în care trebuie să se presteze jurământul deferit unei părți în justiție, se determină numai după credința individuală pe care partea declară că o are, și declarațiunea ei, în această privință, nu poate să fie supusă vre unei discuțiuni ; — Că, în special, atunci când partea declară că, de și de

religie mosaică, respectul credințelor sale religioase și a demnității sale personale nu-i permite de a se supune formelor *barbare și superstițioase* a jurământului așa zis «*more judaico*», justiția nu are cădere de a discuta o atare declarațiune și nu poate, fără a viola principiul libertății de credință și textele procedurii civile, să impună părții o formă de jurământ pe care credința și conștiința sa personală o reprobă ; că, de altminterlea, legea actualmente în vigoare nu conține nici o regulamentare a formei jurământului zis «*more judaico*», anaforaua Ministerului din 1844 fiind implicit și chiar categoric abrogată prin art. 740 Pr. civ.

În baza acestor considerațiuni, sunt de părere a se admite cererea soților Halfon de a presta jurământul ce li s'a deferit, înaintea Curței.

(s) M. B. Cantacuzen.

Observațiune. — Chestiunea de a se ști dacă o hotărâre dată asupra unui declinator de competență, este sau nu preparatorie, și nu poate fi atacată cu apel de cât o dată cu hotărârea dată asupra fondului (art. 323 Pr. civ.) este vii controversată în jurisprudența noastră. Se poate consulta cu folos asupra acestei chestiuni studiul interesant publicat de colegul nostru, D-l Al. Degré, în *Dreptul* din 1890, No. 31, la care se și referă majoritatea Curței în motivele sale (1).

În cât privește a doua chestiune judecată de Curtea din Iași, și anume cea de a se ști dacă Israeliții trebuie să jure înaintea justiției cu mâna pe tablele lui Moise, sau la sinagogă, înaintea Rabinului, după ritul obicinuit și prevădută în vechiul Cod judiciar al Moldovei (2), ea este controversată, și este de regretat că asemenea controversă n'a fost curmată prin legea de Procedură civilă care urmează a se aplica cu începere de la 1 Septembrie 1900.

În adevăr, un curent puternic, admis une-or și de Curtea noastră supremă, voește ca Israeliții să presteze jurământul în pretoriul justiției, cu mâna pe simbolul credinței lor :

«Considerând, dice Curtea noastră supremă (14 Ianuar 1875), că jurământul fiind atestarea divinității în sprijinul unei declarațiuni, singura sa bază este credința în Dumnezeu, și că această credință există în conștiința omului, independent de ori ce formă exterioară de cult ;

«Că de și prin art. 240 Pr. civ., se determină

(1) Curtea din Iași a mai admis această teorie prin o decizie ce vom reproduce în numărul viitor al *Curierului Judiciar*. Această decizie e privitoare la accidentul întâmplat anul trecut la Bérnova. Afacerea înfățișându-se de curând înaintea Curței de casație s. II, Inalta Curte a făcut divergință, ear cauza urmează a se judeca din nou la 20 Iunie, vom ținea pe cititorii noștri în curent, publicând la timpul oportun decizia Inaltei Curți.

(2) Vezi Anaforaua Minist. dreptății din 1844, Iunie în 13, întărită de Domn, publicată în Colecțiia Pastia, partea I, p. 518 urm.

o formulă de jurământ specială creștinilor, având legiuitorul în vedere marea majoritate a poporului român între care religia ortodoxă creștină este domnitoare; însă tot prin acest articol determinând persoana care'l administră, pe președinte, și locul unde să se săvârșească, pretoriul tribunalului, după cum rezultă din mai multe dispozițiuni ale Procedurii (art. 238, 239, 240, 243 și 244) a înțeles a'l sustrage de la orî-ce formă religioasă, constituindu'l un act cu desăvârșire civil;

«Că aceasta mai rezultă încă și din art. 241, care prescriind schimbarea formulei în cazul când cel chemat face jurământul va avea o religie care'l poprește a face un asemenea jurământ, nu dispune nimic întru cât privește persoana ce'l administră și locul unde trebuie să se săvârșească, rămânând și, în asemenea caz, a se pronunța tot de președinte și a se săvârși în pretoriul tribunalului, conform suscitatorilor dispozițiuni de lege;

«Considerând că o asemenea interpretare a legii este conformă cu spiritul art. 21 din Constituțiune, care proclamă libertatea conștiinței și a cultelor;

«Considerând că, prin decisiunea atacată cu recurs, constatându-se că Curtea de apel a anulat jurământul depus de recurent înaintea tribunalului de Fălciu pentru că n'a fost săvârșit *more judaico*, adică în sinagogă și conform ritului mosaic, a violat dispozițiunile suscitatorilor texte de lege;

Pentru aceste motive, în unire cu concluziile d-lui procuror de secție, casează decisiunea Curței de apel din Iași, etc.»⁽³⁾.

Tot în acest sens s'a pronunțat de mai multe ori și Curtea de apel din București. Eată considerentele unei decisiuni din 22 Aug. 1875:

«Considerând că legiuitorul român, în nici un caz și verî care ar fi religieuna persoanei care e ținută să depue jurământul, n'a statuat ca dînsa să'l depună în templul credinței sale; că, din contra, din textul art. 240 Pr. civ. rezultă în'r'un mod invederat că jurământul ce o parte deferă alteia sau acela pe care judecata îl dă unei părți, urmează să se efectueze dinaintea instanțelor judecătorești, ear nici cum în biserică, și aceasta pentru că legiuitorul a dispus că partea când jură să pună mâna pe simbolul credinței sale în pretoriu, în prezența magistraților, și să repete formula jurământului pronunțată de președinte, care în urmă va rosti asupra'i imprecățiunea dictată de ultimul alineat al art. 240; că astfel

fiind cererea d-lui Sorescu urmează a fi respinsă și jurământul să se presteze dinaintea judecăței;

«Considerând că legiuitorul, în vederea importanței juridice ce a atașat jurământului și ca să obțină de la cel ce'l prestează o mărturisire sinceră, a voit ca dînsul să'l depună îndeplinind oare care formalități;

«Considerând că toate aceste formalități trebuie îndeplinite cu o mare exactitate, căci prin executarea lor se tinde a se obține cunoștința adevărului; că în acest scop legiuitorul a voit ca partea care jură să aibă înaintea ei simbolul credinței sale și să pună mâna pe dînsul; că prezența și pipăirea acestui obiect sacru vorbind conștiinței sale să'l facă a rosti adevărul;

«Considerând că tablele lui Moise fiind simbolul credinței Israelitilor, ele trebuie aduse în pretoriu ca d-l Solomon Bally să jure pe dînsese, conform art. 240 combinat cu art. 241 Pr. civ.

Pentru aceste motive, și în unire cu concluziile d-lui procuror I. G. Săndulescu-Nenoveanu, încuviințează ca d-l Solomon Bally să săvârșească jurământul înaintea Curței, pe tablele lui Moise, invitându-se pe Rabin a aduce acele table»⁽⁴⁾.

După o altă părere, mult mai juridică, se decide însă că jurământul fiind un act mixt, pentru a face probă în justiție, trebuie să se modifice conform religiei părții care urmează a'l presta și că Israeliti trebuie să jure conform regulilor prescrise de religia mosaică:

«Considerând, zice Curtea noastră supremă, în Secțiunii-unite (3 Februar 1877), că pentru a rezolva cestiunea de a se ști dacă jurământul deferit unui Evreu urmează a fi prestat *more judaico*, trebuie a se cunoaște care este, după legea noastră, natura jurământului, adică dacă el constituie un act pur civil, sau pur religios, ori mixt;

«Considerând că jurământul, așa precum este în mod sacramental prescris de Procedura civilă, întru cât cuprinde în prima sa parte invocațiunea lui D-zeu ca martor al adevărului unei declarațiuni, și în a doua sa parte, imprecățiunea rostită de președinte, este un act religios; ear întru cât el constituie o probă în justiție, a cărei eficacitate este garantată după art. 293 C. pen prin închisoare, amendă și interdicțiune, jurământul este un act civil;

«Că odată admis ca constant că jurământul este un act *mixt*, legiuitorul prin art. 240 Pr. civ. a prescris regulile și formula sa când s'ar deferi unui creștin; ear prin art. 241 și 196 din aceeași Procedură, a dispus pentru cazul când el

⁽³⁾ Veđi Bulet. S-a I, anul 1875, p. 9 și *Dreptul* din 1875, No. 49. În acelaș sens: Bulet. anul 1869, p. 396. Bulet. 1870, p. 12. Bulet. 1891, p. 822, etc. Veđi și decisiia Curței din Galați, publicată mai la vale, tot în acest număr.

⁽⁴⁾ *Dreptul* din 1875. No. 52. Această decisie este semnată de d-nii N. Predescu, M. Paleolog și G. P. Petrescu.

s'ar deferi unui necreștin, ca formula sa să se poată modifica, după cum prescrie religiunea acestuia;

«Considerând astfel că eficacitatea unui atare apel la conștiința uneia din părțile litigante, în respectul caracterului său religios, reșede pentru partea cea mare a lumii în formele exterioare mai ales ale cultului celui ce'l prestează;

«Că drept aceia, legiuitorul a prescis, în art. 240 Pr. civ., că jurământul să se facă cu mâna pe cruce și partea care'l face să zică în acelaș timp: «Jur pe sf. Cruce, etc. sau jur înaintea lui D-zeu, etc.»; Că art. 241 și 196 Pr. civ. prevădând pentru cei de rit necreștin posibilitatea de a se modifica acea formă, după cum prescrie religiunea lor, a avut în primul cas îndatorința, nesilindu-i să recunoască alte adevăruri religioase sau alte forme exterioare de cât ale cultului lor, și al douălea, de a conserva jurământului deplina eficacitate morală în modul cel mai independent de diversitatea credinței religioase a părților în litigiu;

«Că astfel, de oare ce, spre a conserva jurământului toată puterea sa asupra conștiinței, legiuitorul a judecat de cuviință de a adopta forme exterioare și vorbe specialmente aplicabile la creștinii, ca componând marea majoritatea a justiciabililor; apoi aceleași vorbe nu se pot aplica și la cei de rit necreștin, întru cătele n'ar fi conform religiunii lor;

«Că deosebit de aceasta, considerațiunii de înaltă justiție de a crea pentru toți justiciabilii, ori care ar fi ritul lor, o pozițiune egal identică și egal asigurătoare înaintea legii, nu poate fi înlăturată în interpretarea textelor legii;

«Că tocmai aceasta s'ar întâmpla în sistemul contrar; aplicându-se după litera sa și făcându-se o arbitrară abstracțiune de art. 196 Pr. civ., s'ar admite cei de rituri, necreștine la favoarea de a fi scutiți de formele și vorbele care'i leagă specialmente pe dânsii, după prescripțiile religiunii lor, de oare ce diferența chiar mică în aparență, asupra unei solemnități care se consideră capitală de către cel chemat a o îndeplini, poate să implice restricțiuni mentale din partea sa și să faciliteze jurămintele mincinoase, etc.» (5).

O altă decizie a Curței de casație, dată tot în Secțiunii unite, la 1884, admite aceiaș soluție pentru următoarele motive:

«Considerând că jurământul *more judaico*, după usul de până acum atât în țară la noi cât și aiurea, se prestează pe Biblie, specialmente la locul unde este ținut: «să nu ieși numele Domnului

Dumnezeului tău în deșert, cu solemnitățile cerute de ritul ebraic;

«Că formalitățile acestui jurământ, care consistă în niște ceremonii imponente practicate în religia ebraică, trebuie să fie săvârșite în interiorul Sinagogei, înaintea Rabinului, pentru cuvântul că în ochii Israelitului și după credința sa, nu poate să existe jurământ adevărat de cât acela care este prestat după formele sacramentale ale religiunii sale;

«Că formele exterioare ce se prescriu de legiuitor în art. 238—240 Pr. civ., pentru facerea jurământului de către un creștin, sunt eminaente esențiale, ca unele ce tind a redeștepta în toată vivacitatea sa, sentimentul religios în spirit și a pune în privința unor fapte date conștiința în unire cu știința;

«Că tocmai pentru cuvântul acesta, și pentru a respecta libertatea de conștiință, s'a prevădut în art. 241 și 196 posibilitatea pentru necreștinii de a nu fi supuși la un jurământ oprit de religiunea lor, sau nu conform cu ea;

«Că prima cerință a unei bune justiții este de a se crea pentru toți justiciabilii, ori care ar fi ritul lor, o pozițiune egal identică și asigurătoare înaintea legii și tocmai contrariul s'ar întâmpla dacă s'ar admite cei de rituri necreștine la favoarea de a fi dispensați de vre una din formele cerute de religiunea lor, etc.» (6).

Așa dar, după acest sistem, admis și de majoritatea Curței din Iași prin deciziunea de mai sus, Evreii trebuie să presteze jurământul litisdecisoriu după formele prevăzute de anaforaia Minist. dreptății din 1844, pentru că după Talmud, acesta este singurul jurământ care 'i leagă.

Cestiunea fiind discutată și discutabilă, am crezut interesant de a transcrie motivele care se dau pe de o parte și pe de alta, pentru ca fie care să poată judeca unde este adevărul.

Îndeplinirea formalităților prescrise de suscitata anafora care, ori cât s'ar zice, nu este abrogată prin nici un text de lege, trebuie să fie certificată nu numai de Rabin, dar și de judecătorul delegat, care asistă la prestarea jurământului împreună cu grefierul său (7).

În ori-ce caz, chestiunea de a se ști dacă so-

(6) Bulet. Cas. Secțiunii-unite, anul 1884, p. 336 și Dreptul din 1884, No. 47. În acelaș sens: Bulet. anul 1870, p. 346; Bulet. 1877, p. 24 și 437. C. Bucureștii și Iași. Dreptul din 1883, No. 72; din 1886, No. 4 și din 1885, No. 54. Cpr. Merlin, *Quest. de droit*, t. VII, V^o Serment, § 2, p. 465 urm. C. Colmar (8 Ianuar 1828). Répert. Dalloz, V^o Serment, No. 25, nota 2, p. 11 urm. Veđi asupra acestei controversate tratatului nostru în limba franceză: *Droit ancien et moderne de la Roumanie* (ed. a II-a, Paris, 1900), p. 436 urm., text și nota. G. Tocilescu, *Curs de proced. civilă*, II, p. 484 urm.

(7) C. Iași. Dreptul din 1885, No. 54 și din 1886, No. 4, Cas. rom. Bulet. anul 1885, p. 411.

(5) Veđi Bulet. Cas. Secțiunii-unite, anul 1877, p. 437 urm. Dreptul din 1878, No. 2.

lemnitățile prescrise de legea mosaică au fost sau nu observate se apreciază în mod suveran de judecătorii fondului, și această apreciere suverană a faptelor scapă de controlul Casației⁽⁸⁾.

O decizie a Curții de casație din Franca din 12 Iulie 1810⁽⁹⁾ pune în principiu că jurământul fiind un act prin esența sa religios, trebuie în tot-deauna să fie prestat după ritul particular aceluia care-l prestează, și că prin urmare, Evreul chemat ca martor într-o cercetare, trebuie să presteze jurământul *more-judaico*, cu mâna pe *Coșer Safer Toira*; însă această jurisprudență a fost mai în urmă părăsită în Franca⁽¹⁰⁾, unde solemnitatea jurământului consistă în a rădica mâna dreaptă în sus și în a zice: «*Jur*»⁽¹¹⁾.

D. Alexandresco

CURTEA de APEL din GALAȚI, Secția II

Audiența de la 4 Mai 1900

Președinția D-lui E. G. ECONOMU, Președinte

M. Locmanian cu frații Rosanis

Deciziunea comercială No. 19

Jurământ.— Prestarea lui. — Formula lui. — Unde trebuie să se presteze. — Dacă se poate presta și în altă parte de cât înaintea judecăței, în instanță. — (Art. 240 și 241 Proc. civ.).

Jurământ decisoriu. — Când se poate da. — Dacă o dată prestat face credință în contra celui ce l'a deferit. — (Art. 1208 și art. 1215 din Codul civil).

1. Jurământul trebuie să se presteze în audiență publică și în fața judecăței, afară de cazuri de împedcare legală, și acest jurământ are a se forma după formula prevăzută de art. 240 din Procedura civilă, iar dacă partea care jură aparține altei religii, formula jurământului are a se modifica conform ritului la care aparține cel ce jură, însă și în acest caz jurământul trebuie prestat tot în instanță.

2. Jurământul decisoriu se poate da în orî-ce fel de contestație destul ca el să fie concludent și personal.

3. Jurământul prestat face credință în contra celui ce l'a deferit.

S'au ascultat: d-l avocat M. G. Orleanu, din partea apelantului M. Locmanian, și d-l avocat Dionisie Popescu, din partea firmei frații Rosanis, intimată.

Curtea,

Asupra modului cum să se presteze jurământul diferit intimatului Moise Rosanis, care este de religie mosaică;

Având în vedere că după art. 239 și urm. din Proc. civilă, jurământul trebuie să se presteze în audiență

publică și în fața judecăței afară de cazuri de împedcare legală;

Că acest jurământ are a se forma după formula prevăzută la art. 240 din aceeași procedură, iar dacă partea care jură aparține altei religii, după art. 241 Pr. civ. formula jurământului are a se modifica, conform ritului la care aparține cel ce jură, însă, jurământul trebuie prestat tot în instanță, după cum s'a zis mai sus;

Că regulele prescrise până la aplicarea Codului actual în privința formulei jurământului sunt abrogate prin dispozițiile acestui Cod.

Pentru aceste motive,

Dispune ca intimatul Moise Rosanis să presteze jurământul ce'i s'a deferit dinaintea Curții și după formula prevăzută la art. 240 cu modificarea necesară, religiei israelită, iar d-nii consilierii Sp. Stătescu și I. Bastache și-au menținut părerea pentru următoarele motive:

Având în vedere că jurământul este un act de caracter mixt, civil și religios și ca atare el trebuie să se presteze după solemnitățile religiunii aceluia care este chemat a'l presta;

Având în vedere că Moise Rosanis fiind israelit densus trebuie să presteze jurământul *more-judaico*.

Pentru aceste motive suntem de părere ca jurământul *more-judaico* să fie prestat la sinagogă față cu Rabinul.

În urma acestora ambele părți au cerut ca jurământul să se presteze astăzi.

Curtea,

Văzând art. 239 Proc. civilă;

Dispune ca acest jurământ să fie prestat azi.

Intimatul Rosanis apoi a depus jurământul și a răspuns asupra lui după cum se constată prin osebuit proces-verbal ce s'a alăturat la dosar.

D-l Orleanu a declarat că față cu jurământul prestat nu mai are nimic de obiectat.

D-l Popescu a cerut respingerea apelului și cheltuelii de judecată.

Curtea,

Asupra apelului făcut de M. Locmanian în contra sentinței comerc. a Tribunalului Constanța No. 34/99;

Având în vedere că prin această sentință, s'a respins acțiunea intentată de apelant în contra firmei Frații Rosanis pentru restituirea sumei de 2727 lei, ce i-ar fi plătit mai mult de cât datora;

Având în vedere că pentru dovedirea acestei acțiuni, azi apelantul a deferit lui M. Rosanis, unul din proprietarii și reprezentantul firmei frații Rosanis, următorul jurământ:

«Să jure Moise Rosanis asociatul și reprezentantul firmei frații Rosanis, dacă în afară de sumele primite pentru achitarea întregului compt Marcar Dardurian n'a primit în achitarea comptului meu, M. Locmanian de lei 5232 pe lângă sumele de 1000, 960 și 900 lei, în total 2860 lei, încă o altă sumă de (2000) ce i s'a numărat în acest scop și pentru mine de Kesesian, așa că nu le-am mai rămas dator de cât cu suma de 472 lei 12 bani, pentru care ei m'i-au luat

(8) Cas. rom. Bulet. s. I, anul 1887, p. 518.

(9) Veși *Pand. Chron.*, tom. I, partea 1, p. 107 și *Répert. Dalloz, Serment*, No. 25, nota 1.

(10) Cpr. Cas. fr. D. P. 1870. 1. 199.

(11) Primul jurământ pe care îl relatează vechiul Testament, a fost ast-fel prestat de Avram: «*Levo manum meam ad Dominum excelsum, possessorem coeli et terræ*» «Rădic mâna mea înaintea Domnului Dumnezeuului prea Înalt, stăpânitorul cerului și al pământului». (Geneza, capit. IV, stih. 22). Cpr. G. Tocilescu, *op. cit.*, II, p. 483, nota 1.

polițe pentru 3200 lei, diferența care face obiectul reclamațiunei mele».

Având în vedere că după art. 1208 și următorii C. civil, jurământul decisoriu se poate da în orî-ce fel de contestație destul ca el să fie concludent și personal;

Considerând că jurământul deferit de apelant este concludent și personal, deci admisibil;

Considerând că Rosanis a și prestat acest jurământ și a afirmat că acești 2000 lei 'i-a primit la 15 Ianuarie 1896 prin Kesesian mandatarul lui Locmanian, pentru complectarea datoriei de 8000 lei datorii de Dardurian, ce o luase Locmanian asupra sa ;

Că conform art. 1215 din C. civil, acest jurământ prestat de Rosanis, face credință în contra apelantului;

Că ast-fel fiind, urmează a se respinge reclamația și apelul lui Locmanian, acordându-se firmei intimatului cheltueli de judecată, conform art. 140 și 146 din Proc. civilă.

Pentru aceste motive, Curtea, respinge apelul, etc.

(ss) E. G. Economu, M. A. Beștelei, Sp. Stătescu, I. Bastache, C. Niculescu

TRIBUNALUL ILFOV, Secția III-a

Audiența de la 25 Februarie 1900

Președenția D-lui VILACROS, Membru de ședință

Sevastița Ianolescu cu Primăria Capitalei

Sentința civilă No. 151

Pensi. — Funcționarii primăriei capitalei. — Rețineri făcute din salariile lor pentru pensuni, pe timpul când nu exista legea pensiunilor funcționarilor comunali. — Consimțământul funcționarului de a i se face acele rețineri. — Dacă acest consimțământ este valabil. — Dacă primăria poate fi obligată la restituirea sumelor reținute.

Pe timpul când nu exista o lege de pensuni pentru funcționarii comunali, reținerile ce primăria capitalei, făcea din lefurile funcționarilor săi pentru pensune, sunt făcute fără nici o cauză și trebuiesc restituite când se cere restituirea lor, chiar dacă funcționarul a consimțit, la intrarea în funcțiune, să i se facă asemenea rețineri, căci lefurile fixate diferiților funcționari publici nu pot face obiectul convențiilor particulare, ele fiind de ordine publică.

S'a ascultat: d. Stroescu, avocat din partea apelantei Sevastița Ianolescu, în desvoltarea motivelor de apel, și d. Tamara, avocat din partea intimatului Primăriei a Capitalei în combateri.

Deliberând,

Având în vedere cartea de judecată apelată ;

Având în vedere actele produse în instanță și anume: Ordinul Primăriei București No. 17050/94, extractul după actul de deces cu No. 5091/97 al Oficiului stărei civile București și certificatul Primăriei București No. 26056/98 din 3 Iulie 1898 ;

Având în vedere și declarațiunea produsă de intimata Primărie, ascultând pe părți în propunerile lor orale ;

Având în vedere că prin cartea de judecată apelată se respinge ca nefondată cererea d-nei Sevastița Ianolescu de a i se restitui suma de lei 600 ca reținuți fără cauză de către Primăria Capitalei din salariul def. ei fiu M. Ianolescu ;

Considerând că neexistând la epoca când s'a făcut actele reținerii nici o lege de pensuni pentru funcțio-

narii comunali, reținerile făcute din salariul lui N. Ianolescu pentru tot timpul servit sunt fără cauză ;

Că dacă def. cu ocazia intrării în serviciu a dat o asemenea declarațiune consimțământul său n'ar fi fost valabil de cât cu condițiunea de a exista o lege care să 'i acorde o pensune ;

Considerând de altă parte că lefurile fixate diferiților funcționari publici, nu pot face obiectul convențiilor particulare, ele fiind de ordine publică (Laurent, vol. XVI, No. 129 ;

Că ast-fel fiind orî care ar fi împrejurările în care s'a dat declarațiunea mai sus vorbită ea este isbită de nulitate ca contrarie ordinii publice ;

Având în vedere dispozițiunile art. 5 și 948 No. 4 din C. civ.

Pentru aceste motive, tribunalul admite apelul.

(ss) Vilacros, E. Oeconomu.

JUDECATORIA OCOLULUI IV, BUCUREȘTI

Audiența de la 15 Maiu 1900

Cartea de judecată No. 2068

Act simulat. — Dovadă cu martori și presumpțiuni. — Art. 1173 C. civ. — Sequestru asigurător. — Contestație.

Se poate dovedi cu martori și presumpțiuni că un act autentic a fost simulat, pentru că art. 1173 C. civ. declară că făcând deplină credință numai ceea ce constată judecătorul de visu, iar nu și sinceritatea declarațiunilor părților semnate ; și această dovadă a simulațiunei se poate face nu numai pe cale principală, dar și pe cale excepțională cum ar fi cu ocazia unei contestațiuni la un sequestru asigurător.

S'a ascultat contestațiunea prin d-l avocat Iacobescu și intimata prin d-nii avocați M. Poenaru-Bordea și I. L. Vișan ;

Judecata,

Asupra admisibilităței probei cu martori, a se dovedi simulațiunea actului de donație de care se servă în cauză contestațiunea ;

Considerând că simulațiunea poate să existe în orî ce natură de act, deci și în actele autentice, de oare-ce nici o garanție legală nu poate opri pe părți d'a simula un act, de a face numai în aparență un act, fără ca acel act să se perpetreze în realitate, căci sinceritatea intențiunei element cu totul abstract, nu poate fi constatată de magistratul care a dat autenticitatea actului, care nu poate constata cu mai multă sau mai puțină forță probantă de cât numai faptele materiale ce cad sub simțurile sale, că declarațiunile, fără însă a putea constata și dacă acele declarațiuni sunt sincere, dacă nu au de scop d'a crea un act serios, sau nu mai un act aparent, o simplă formă și de și după art. 1173 C. civ. actele autentice fac deplină credință erga omnes pentru dispozițiunile ce constată, însă această credință o face numai pentru existența materială a faptelor constatate de tribunal ca îndeplinite de dânsul său petrecute înaintea sa cu ocaziunea autentificării actului, iar nu și în ce privește realitatea și sinceritatea faptelor juridice constatate de dânsa ;

Deci părțile interesate pot proba că alta este în realitate natura faptului juridic declarat înaintea tribunalului, părțile cerând să dovedească simulațiunea ac-

tului autentic nu contestă însuși autenticitatea declarațiilor făcute înaintea tribunalului ci pretind să stabilească nereseriositatea acelor declarațiuni, prin urmare, actul autentic nefăcând credință de cât până la proba contrarie, în ceea ce privește realitatea și sinceritatea faptelor petrecute între părți. Înainte de ași fi făcut declarațiunile la tribunalul, cei interesați le pot ataca ca simulate. și din combinarea art. 1198 și 1203 C. civ. rezultă, că de câte ori este imposibil cuiva să își procure dovezi scrise, se poate proba cu martori și presupțiuni ;

Deci faptul simulațiunei se poate proba de terțele persoane cum este în speță, prin presupțiuni și martori, de oare ce ei ne luând parte la act se găsesc în imposibilitate d'ăși procura o dovadă scrisă despre faptele petrecute între alte persoane ;

Considerând că simulațiunea în privința terțelor persoane constituie o fraudă și fraudarea legii se poate dovedi cu martori ;

Considerând că întru cât prin presupțiții și martori nu tinde a contesta faptele atestate de autoritate, ci numai sinceritatea celor declarate de părți și consemnate în act ;

Pentru aceste motive,

Admite proba cu martori a se dovedi simulațiunea actului de donație autenticat de tribunalul Brăila la No. 2374/98 ;

Judecata în fond,

Asupra contestației de față :

Având în vedere susținerile părților, actul de donație, depunerile martorilor ascultați sub prestare de jurământ și cele-l-alte acte din dosar ;

Având în vedere actul de donațiune autenticat de trib. Brăila la No. 2374/98 prezentat de contestatoare, și prin care tinde a stabili proprietatea sa asupra obiectelor sechestrate și pe care creditor urmăritor pe cale incidentală îl declară simulat, cerând ca prin o cercetare locală cu martori să se stabilească identitatea și faptul că obiectele sechestrate au fost și n'au eșit nici odată din patrimoniul debitorului, că el a fost făcut în interesul cauzei și pentru a le sustrage urmăririi creditorului ;

Considerând că judecătorul acțiunei este și judecător al excepțiunei, judecătorul în regulă generală este ținut a judeca toate incidentele și excepțiunile ce se ridică de părți, cu ocazia unei contestații, afară de cazurile când legea derogă de la acest principiu, astfel că judecătorul, judecând contestația la un sequestru, și fiind chemat a se pronunța contradictor asupra dreptului de proprietate invocat de contestatoare, este ținut, conform art. 401 Pr. civ. să mențină sequestru, în cas când din probele aduse de creditor urmăritor, ar rezulta că actul de care se prevalează contestatoarea este simulat, și merit a sustrage de la urmărire o avere a debitorului, în fraudă creditorului urmăritor ;

Deci judecătorul trebuie să judece și spre acest sfârșit, să asculte pe ambele părți, să cumpănească probele, în fine să caute să stabilească adevărul, și nu e nevoie ca prin o acțiune separată, să se dărâme actul pe care se bazează contestatorul, de oare-ce dacă am trimete pe creditor pe cale principală să atace actul, atunci am

suprima cu totul contradictoriile din contestațiunile la urmărire și la sequestrul asigurător, căci mai în toate cazurile, terțele contestațiuni se bazează pe acte ;

Teoria d'a nu se discuta actul ce contestatorul ar înfățișa și a nu permite a se face dovadă contrarie, în cazurile în care nici o dispoziție legală nu se opune, ar fi a încuraja fraudă și a condamna mai dinainte pe creditorul venit a fi judecat, ceea-ce e contrariu principiului fundamental de drept, ast-fel fiind, pe cale de contestație se poate cerceta simulațiunea unui act invocat de contestator ;

Considerând că simulațiunea în privința terțelor persoane, constituind o fraudă, ce se poate dovedi de terța persoană care n'a luat parte la act, prin orice probe, presupțiuni și martori ;

Considerând că din cercetarea locală efectuată, și anume din deposițiunile martorei Maria Engel, se constată că obiectele, bufetul și altele urmărite și care figurează în actul de donațiune, n'au eșit nici odată din patrimoniul debitorului, că ele n'au aparținut nici odată contestatoarei, că concertul fraudulos dintre donatoare și contestatoare în paguba creditorului este suficient dovedit, că deci actul de donațiune trebuie a fi înlăturat în ceea-ce privește bufetul de stejar sculptat cu marmură neagră, o masă ovală, o consolă de stejar cu oglindă, un garderop de stejar cu o singură ușă, oglinde și umbrele de fantezie de hârtie, după cum rezultă și din depunerile celor-l'alți martori ascultați, obiecte ce n'au eșit nici odată din patrimoniul debitorului și care urmează a forma gajul creditorului ;

Considerând că din comparațiunea actului de donațiune și a procesului-verbal de înființarea sequestrelui ; rezultă că obiectele prevăzute sub numerile 1, 8, 9, 10, 15, 18, 20, 21, 22 și 23 din procesul-verbal al d-lui comisar de urmărire, nu figurează în actul de donațiune ; că în privința lor, contestatoarea n'a făcut nici o dovadă că îi-ar aparține, că așa fiind și aceste obiecte urmează să fie meținute sub urmărire.

Că așa fiind, urmează ca toate cele-l-alte obiecte care figurează în actul de donație și care nu s'a dovedit că a fost în patrimoniul debitorului, să fie scoase de sub urmărire ;

Pentru aceste motive,

În numele legii, Hotărăște :

Admite în parte contestația făcută de Elisa M. Albeanu, contra sequestrelui asigurător înființat de d. comisar de urmărire ocolul IV București, prin procesul-verbal din 23 Martie 1900.

În consecință,

Scoate de sub sequestru obiectele urmărite : o masă pătrată pe 4 picioare de stejar, servind ca consolă, un divan îmbrăcat cu stofă de damasc cu flori garnisit cu pluș verni, o sobă de cărbuni sirius, 4 scaune de pae, două taburele de stejar sculptat, o pendulă mare cu tocul de lemn, un trion cu oglindă deasupra cu marmoră neagră, un tablou mare rama poleită și plușată, două tablouri cu ramele de bronz, menținându-se sequestru asupra celor-l-alte obiecte, prevăzute în procesul-verbal al d-lui comisar de urmărire ocolul IV din 23 Martie 1900.

Judecător, (ss) I. Antonescu.